

Sjónarmið

Landsstýrið eigur at taka politisk stig til tess at hjarga teimum, sum koma í svarastu neyð av sethúsálanum. Hesi fólk - tey, sum bygdu í 80'unum og seinni - hava tikið stór lán út frá skeivum fortreytum.

Okkum tørvar eina nýggja framtíð

Lagnudagur Føroya er ásettur - siga fjølmiðlarnir - at vera í dag, 28. maí, nú landsstýrið skal á fund við ríkisstjórnina um skuld okkara. Vit kunnu sjálvandi bert gita um, hvat ríkisstjórnin ætlar. Men vit kunnu seta landsstýrinum nøkur ynski, nú tey fara:

Fáið stjórnina at taka yvir uttanlandsskuldina, ið hevur kvøkratak um alla framtíð her á landi. Gevið teimum okkurt afturfyrir: Latið tey fáa trygd í blokkinum, vísið at tit veruliga skilja álvarsomu støðuna, og skipið samfelagið av nýggjum, við aðrari valskipan, skilabetri planløgðum almennum tænastum. Steðgið tí darvandi lokalpolitikinum - vísið at tit skilja, at vit ikki kunnu brúka pening óneyðugt og skjóta okkum undir »politiska viljan« og annað fjas. Økið um trúvirdrið føroyinga á tykkum sjálv. Gevist við at keglast um skúlar, tollstovu-deildir, ferðætlan og onnur smáting, skrivar Eiríkur Lindenskov m. a. í »sjónarmiðnum« í dag:

Skilaleysa figgarstýringin seinastu árin hevur ført til, at almenna Føroyar nú skýldar einar 4 milliardir krónur uttanlands. Hetta eru pengar, sum vit - og tá serliga uppvaksandi ættarliðið - skulu gjalda aftur, samstundis sum lónir lækka, skattir hækka o. s. fr. Tá tað privata eisini skýldar aðrar 4 milliardir, kann tað tykja stórkýmlandi, at politikarar og landsbankastjórnin sópa alt tos um sancering av hesi skuld av borðinum.

Trúvirdi - ella skulu vit yvirleva?

Tey siga, at fara vit so mikil sum at tosa um slíkt í álvara, so dettur trúvirdið fullkomuliga undan okkum - og tað má ikki henda. Men hvussu skulu vanlig fólk, sum hava fingið ein reallønamiðurskurð upp á 50% skilja henda stoltleika? Tey flestu munnu ynskja trúvirdið har pipari grøt - tí eftir hondini snýr tað seg um at yvirleva.

Serliga meint rakar henda syrgiliga kreppan yngra fólk, sum er ella kemur í dyrastu neyð, tí tey ikki megna at gjalda sethúsaskuldina aftur. Tey, ið

byggt hava seinast í áttatiárunum, hava tey flestu so stór lán, at tær nógv lækkaðu lónirnar - og tá serliga reallønarfallið - snøgt sagt skerja allar møguleikar at gjalda.

Hús góldin við inflasjon og lónarvækstri

Tað eiga tí at verða tikin politisk stig til tess at hjarga sethúsálaninum. Tí - vit mugu minnst til, at støðan er nógv øðrvísi hjá teimum, sum bygt hava í 80/90'unum, enn hjá teimum, sum bygdu í 60/70'unum. Hesi seinni hava í veruleikanum fingið ein stóran part av húsalánum forerandi við lónarvækstri og inflasjon. Hetta hevur lætt munandi um gerandisdagin hjá teimum og kanska eggjað uppundir »tað-gongur-nokk-hugsanina«, ið hevur verið alt ov ráðandi her á landi.

Øvugta ávirkan á tey, sum bygdu í 80'unum

Tey, sum bygdu í 80'unum og seinni, uppliva júst tað øvuga! Lónarlækkan og deflasjón ger, at fólk ikki fara at megna at gjalda sethúsálánini. Pengarnir gerast færri og færri, sam-

stundis sum sethúsaviðrið skramblar í botn. Hóast optimistiskir politikarar royna at halda vónini uppi, so skilir hvørt mansbarn, at støðan er kaotisk, og at eingin hjarging er at hómá!!! Negativa gongdin og niðurlagingin av samfelagnum fer at halda fram í drúga tíð, áðrenn tað fer at ganga tann rétta vegin! Tí er tað so serdeilis umráðandi, at stig verða tikin, so at fleiri hundrad familjur ikki verða koyrdar á dyr - tí hvat er svárari enn at verða ríkin úr egnum húsi og heimi? Tær avleiðingar, ið standast av at familjur so leiðis verða ríktar upp við röt, kunnu ikki mætast í krónum!

Skuldin endar í landskassanum

Bankarnir hava greitt sagt, at teir ikki vilja vera við til nakra heildarsanering.

Møguliga er tað ikki rétta loysnin, men eyðstæð er, at trupulleikin er so stórur, at bankarnir ikki einsamallir kunnu gera hetta av. Bankarnir hanga øllum kunnugt - í einum klønum almennum tráð. Teirra trupulleikar verða okkara trupulleikar so ella

so, og tá nú landsstýrið eigur báðar teir størstu bankarnar, so enda eftirstøðurnar kortini í landskassanum.

Veruleikin er greiður: Botnurin er um at fara undan sethúsamarknaðinum, fleiri og fleiri hava ikki ráð at gjalda sethúsaskuldina, og bankarnir hava hundratal milliónir veðbundin í húsum, ið eru víðrismettt nógv hægri, enn reella viðrið er í dag.

Uppskot sambandsins gott utgangspunkt

So er spurningurin: Hvat kann gerast? Ber ikki til at leingja afturgjaldstíðina, lækka rentuna ella á annan hátt syrgja fyri, at minni verður at gjalda hvønn mánað, so kann hetta gerast um skattin. Hetta hevur verið umrøtt á tingi, tá sambandsflokkurin kom við tankunum um 100% rentufrádrátt av ávisum parti av sethúsálaninum.

Rentufrádráttur verður í dag bert givin til trý endamál: Sethúsálan, lestrarlán og fyrri skuld av effektivum veðhaldum til vinnulívið.

Tá vit geva skattafrádrátt fyrri tap í vinulívinum, so er nátturligt, at líknandi

skipan átti at verið gjørd fyrri sethúsaeigarar.

Tyngri verður longur vit biða

Vónloysið er verið so stórt, at stundir eru ikki at biða longur. Landsstýrið kann ikki halda fram við at skrúva lónir niður, hækka skattir, MVG og á annan hátt minka reallønina hjá fólk, uttan at vísa vilja til at hjálpa - serliga yngra ættarliðinu - sum illa megnar byrðarnar, hóast tey kanska skulu búleikast her á landi eitt heilt lív! Framtíðin er stolin frá teimum!!

Stóra uttanlandsskuldin, sum í skilaloysi er pádrigin okkum, höttir beinleiðis alla vón hjá uppvaksandi ættarliðinum í komandi öld.

Skulu læra av mistøkum »syndabukka«

Nú verður javnan (frá politiskari síðu) tosað um at »tað er so lætt at hyggja í bakspeglid« og »at vit ikki eiga at leita fram syndabukkar«. Sjálvsagt loysir tað ongur trupulleikar í sjálvum sær, men vit eiga so sanniliga at læra av gjørdum mistøkum, og krevja av politikarum at

teir vísa vilja og hegna til at leggja aðrar leiðir

Vísið onkran gløtta!

Hetta skal tí vera ein innilig áhtentan á landsstýrið um at fáa stjórnina at hjálpa, eitt nú við at yvirtaka uttanlandsskuldina. Gevið teimum okkurt afturfyrir - latið teir fáa trygd í blokkinum, vísið at tit veruliga skilja álvarsomu støðuna, við at skipa føroyska samfelagið av nýggjum; við nýggjari valskipan, skilabetri planløgðum almennum tænastum. Steðgið lokalpolitikinum - vísið at tit skilja, at vit ikki kunnu brúka pening óneyðugt og skjóta okkum undir »politiska viljan« og annað fjas! Økið um trúvirdið føroyinga á tykkum sjálv. Gevist við at keglasi um skúlar, tollstovudeildir, ferðætlan og onnur smáting.

Framtíðin og uttanlandsskuldin eru nær tongd hvør av øðrum. Gerið tí alt tit kunna fyri at sleppa okkum av við skuldina - vit megna ikki at gjalda hana! Skiljið tað og latið vera við at billa okkum annað inn!

Eiríkur Lindenskov

Sosíalurin – fimm ferðir um vikuna!